

ANALIZA POVEĆANJA PRISUSTVA BEZBEDNOSNIH STRUKTURA U ČETIRI OPŠTINE NA SEVERU KOSOVA U PERIODU 2021-2023.

Izdavač

Nacionalni konvent o Evropskoj uniji

Radna grupa za Poglavlje 35

Autori

Sanja Sovrlić

Dragutin Nenezić

Godina

2023.

Ova publikacija je nastala u okviru projekta „Civilno društvo za unapređenje pristupanja Srbije Evropskoj uniji – Europe ASAP“ koji InTER realizuje u partnerstvu sa Beogradskom otvorenom školom i uz podršku Švedske. Stavovi i mišljenja autora izneta u ovoj publikaciji ne predstavljaju nužno i mišljenje partnera i donatora.

SADRŽAJ

UVOD.....	1
HRONOLOGIJA POVEĆANJA PRISUSTVA BEZBEDNOSNIH SNAGA NA SEVERU KOSOVA.....	2
PRAVNA OSNOVANOST.....	6
RASPOREĐIVANJE SNAGA	6
PUNKTOVI I BAZE	9
ODABRANI POLITIČKI I BEZBEDNOSNI ASPEKTI	16
POLITIČKI ASPEKT	16
BEZBEDNOSNI ASPEKT	17
ZAKLJUČAK I PREPORUKE.....	21

UVOD

Ideja iza teme ovog predloga praktične politike – analiza povećanja prisustva bezbednosnih struktura u četiri opštine (Leposavić, Zvečan, Zubin Potok i Severna Mitrovica) na severu Kosova u periodu 2021 – 2023. godine - bila je da se na jednom mestu sagleda koliko se povećavalo prisustvo prištinskih bezbednosnih struktura u navedenom periodu, kakav je njihov sastav, kao i koji su oblici njihovog fizičkog prisustva (punktovi, baze itd.), a sve sa ciljem da se analitički predstavi tako uspostavljen nov sistem bezbednosti na teritorijama ove četiri opštine, zatim da se sagleda zasnovanost takvog povećanja bezbednosnih snaga u prištinskim pozitivnim propisima (uključujući tu i problem eksproprijacije u cilju izgradnje baza), kao i da se oceni uticaj tog povećanja na pogoršanje bezbednosne situacije u navedenom periodu.

Prilikom rada na ovom predlogu, nije došlo do značajnih odstupanja od ovako formulisane polazne osnove, uz ogradu da se rad, usled ograničenja objektivne prirode, metodološki fokusirao na analizu javno dostupnih izvora (pretežno elektronskih), bez direktnih kontakata sa bezbednosnim strukturama (npr. podnošenjem zahteva za pristup informacijama od javnog značaja) čije je povećanje prisustva na severu Kosova predmet ove analize. Pored toga, usled ograničenja u pogledu propisane dužine, rad se fokusirao samo na najbitnije aspekte navedenih tematskih celina.

Konačno, u ovom predlogu se koriste originalni termini koji se koriste u prištinskom zakonodavstvu, bez prejudiciranja statusa i/ili odnosa autora prema tom statusu. Predlog je, usled ograničenja dužine, napisan za publiku koja poseduje predznanje o osnovnim elementima kosovsko-metohijske problematike (poput briselskog procesa ili najbitnijih dešavanja na severu Kosova), budući da bi izlaganje osnovnih elemenata ovako kompleksne situacije zahtevalo mnogo više prostora.

HRONOLOGIJA POVEĆANJA PRISUSTVA BEZBEDNOSNIH SNAGA NA SEVERU KOSOVA

Jedna od većih zabluda koja se u javnom prostoru neretko iznosi kao istina jeste da je do povećanja broja pripadnika specijalnih jedinica Kosovske policije albanske nacionalnosti na severu Kosova, kao i do izgradnje baza i punktova u kojima su smešteni, došlo nakon što su Srbi iz tih opština skinuli uniforme i napustili ovu instituciju. Međutim, prvi znakovi da do promena u bezbednosnom smislu dolazi bili su vidljivi još jeseni 2021. godine. Postavljanje kontejnera nedaleko od prelaza Jarinje (Leposavić), na mestu gde se sada nalazi policijska baza, počelo je 18. septembra 2021. godine.¹ Tada je Kosovska policija navela da se kontejneri postavljaju „s ciljem poboljšanja uslova rada policijskih službenika za nadzor granice“. U tom trenutku se nije slutilo da će u narednim mesecima tu nići jedna od policijskih baza. Vrlo brzo je betonsko utvrđenje počelo da se gradi i nedaleko od prelaza Brnjak (Zubin Potok). Betonski blokovi nedaleko od ovog prelaza za potrebe, kako je objašnjeno, baze pogranične policije, su postavljeni 26. februara 2022.godine,² a Kosovska policija je tada najavila da će logistička oprema i kontejneri „služiti policijskim službenicima pogranične policije za obavljanje policijskih poslova, u interesu obezbeđivanja građana i za javnu bezbednost“. Navedeno je da se akcija sprovodi preko raznih policijskih jedinica „u cilju stvaranja boljeg prostora i uslova za rad u prostorijama za policiju“. Treba napomenuti da se ove dve baze nalaze na oko kilometar od zvaničnih integrisanih prelaza na kojima se vrši sva neophodna kontrola robe i putnika.

Izgradnja policijskih baza na ovim lokacijama se najavljuje u planu pokreta Samoopredeljenje iz 2012. godine pod nazivom „Alternativa za sever“. „Trebalo bi da bude pojačano prisustvo policije na severu zbog tamošnjeg vanrednog stanja. Baza specijalne jedinice kosovske policije trebalo bi da

---

¹ Kosovo Sever Portal <https://kossev.info/kp-kontejneri-na-jarinju-se-postavljaju-radi-poboljsanja-uslova-za-rad-i-nadzor-prelaza/>

² Kosovo Sever Portal <https://kossev.info/betonski-blokovi-kod-brnjaka-kosovka-policija-postavlja-bazu-pogranicne/>

bude smeštena u Bošnjačkoj četvrti, u bivšoj bazi Kfora, odnosno bivšem vojnom remontu. Druge dve baze specijalnih jedinica zajedno sa vojnim snagama trebalo bi da budu u blizini graničnih tačaka 1 [Jarinje] i 31 [Brnjak].”³

Pored baza na Jarinju i Brnjaku tokom 2022. godine je na severu Kosova niklo još pet policijskih utvrđenja, tako da ih u ovom trenutku ima ukupno sedam. Od toga se dva nalaze na glavnim saobraćajnicama (na lokacijama Bistrički most na magistralnom putu Leposavić - Zvečan, i u blizini brane Gazivode u Zubinom Potoku), i oni su podignuti kao policijski punktovi tokom barikada decembra 2022. godine, a kasnije prošireni kao stalna baza policije.

Paralelno sa ovim procesom u policijskim stanicama na severu Kosova su počeli da rade policajci albanske nacionalnosti zbog činjenice da su Srbi napustili Kosovsku policiju.

U svih sedam policijskih baza je stalno prisustvo Kosovske policije. Dodatne policijske snage su raspoređene i u opštinskim zgradama u Leposaviću, Zubinom Potoku i Zvečanu, krajem maja 2023. godine tokom nasilnog uvođenja gradonačelnika u ove opštinske zgrade.⁴

Jula 2023. godine su zamenik premijera Kosova Besnik Bislljimi i predstavnik Evropske unije (EU) za dijalog Miroslav Lajčak dogovorili smanjenje broja policajaca na severu, ali samo u objektima opštinskih zgrada. Tri dana kasnije je kosovski premijer Aljbin Kurti pojasnio da je smanjen broj policajaca u opštinskim zgradama i to za 25 odsto, a da se u tom trenutku na severu Kosova nalazi više od 800 policajaca⁵ koji nisu samo Albanci.

---

³ Alternativa e VETËVENDOSJE!s për Veriun – Lëvizja VETËVENDOSJE! (web-archive-org)

⁴ Kosovo Sever Portal <https://kossev.info/ponovo-se-oglasile-sirene-u-kosovskoj-mitrovici-prestalo-zavijanje-nakon-pola-sata/>

⁵ Kosovo online <https://www.kosovo-online.com/vesti/politika/kurti-na-severu-se-trenutno-nalazi-vise-od-800-policajaca-13-7-2023>

Prema dostupnim informacijama, 5. novembra 2022. godine 547 policajaca iz redova srpske zajednice koji su radili u policijskim stanicama na severu Kosova je napustilo kosovsku policiju. Otuda izjava Kurtija da se nakon smanjenja pripadnika policije na severu nalazi 800(!) policajaca jasno govori o sistematskoj militarizaciji ovog područja.

Nema zvaničnih informacija koliko pripadnika Kosovske policije trenutno boravi na severu Kosova, kao ni iz kojih jedinica. Na terenu je vidljivo stalno prisustvo borbenih vozila, naročito u policijskim bazama, a svakodnevno je i njihovo patroliranje u opštinama Leposavić, Zvečan, Zubin Potok i Severna Mitrovica. Takođe, svakodnevna je pojava da policajci sa teškim naoružanjem, u uniformama i oznakama specijalnih policijskih jedinica, zaustavljaju građane i vrše proveru dokumenata, što ne bi trebalo da bude njihov zadatak već posao saobraćajne policije.

Proces izgradnje policijskih baza je uglavnom dolazio iznenada bez prethodnog informisanja građana i pre nego što su donete odluke o eksproprijaciji zemlje. Otuda je još jedna u nizu eksproprijacija izazvala zabrinutost građana kada su im se januara 2023. godine na imanjima pojavile teške mašine i više desetina policajaca.⁶ Radovi na parceli od 80 hektara (katastarske parcele Dren i Lešak, opština Leposavić) su počeli, a tek nakon toga doneta odluka o eksproprijaciji (16. januara 2023.g.), da bi javne rasprave sa građanima bile održane februara meseca iste godine. Slična je situacija i sa izgradnjom prilaznog puta do već izgrađene baze u selu Jasenovik u Zubinom Potoku. Na održanim javnim raspravama građani od nadležnih iz Ministarstva infrastrukture iz Prištine nisu dobili odgovor o tome šta se gradi na ovim parcelama i u čemu se ogleda javni interes za eksproprijaciju njihove zemlje.⁷

Ako je sudeći po planovima pokreta Samoopredeljenje i odluci s kraja prošle godine može se očekivati da će u narednom periodu biti izgrađena

---

⁶ Kosovo Sever Portal <https://kossev.info/sta-se-valja-iza-80ha-leposavickog-brda/>

⁷ <https://kossev.info/pocela-javna-rasprava-u-leposavicu-u-vezi-sa-eksproprijacijom-zemljista/>
<https://kossev.info/pocela-javna-rasprava-o-eksproprijaciji-u-zubinom-potoku/>

još jedna baza Kosovske policije u Severnoj Mitrovici. Skupština opštine Severna Mitrovica na sednici održanoj 29. decembra 2023. godine je usvojila odluku kojom je parcela kod Vojnog remonta dodeljena kosovskom MUP-u.⁸ Reč je o parceli broj 02606-2, ukupne površine 27,400 metara kvadratnih. Ova je tačka na dnevni red Skupštine opštine dodata uoči same sednice, što ukazuje da predstavnici lokalne samouprave često odluke donose samovoljno, netransparentno i bez suštinske komunikacije sa građanima.

---

⁸ Kosovo Sever Portal <https://kossev.info/so-s-mitrovica-izglasala-zemljiste-kod-vojnog-remonta-dodeljeno-mup-u-kosova/>

PRAVNA OSNOVANOST

Budući da se prisustvo bezbednosnih struktura na severu Kosova može posmatrati dinamički (kroz proces raspoređivanja snaga, čiji intenzitet zavisi od bezbednosne situacije) i statički (kroz oblike stalnog prisustva tih snaga - punktove i baze), i njegova pravna osnovanost će biti analizirana polazeći od ove podele.

RASPOREĐIVANJE SNAGA

U pogledu raspoređivanja bezbednosnih snaga, prethodno pitanje jeste određivanje njihove strukture. Imajući u vidu navedena metodološka ograničenja, ovo pitanje trenutno ostaje bez odgovora⁹, ali će se pravna osnovanost baš zbog toga sagledavati na najširi mogući način.

Kao pravni akt najviše hijerarhije,¹⁰ Prvi sporazum o principima koji regulišu normalizaciju odnosa¹¹ (u daljem tekstu: Prvi sporazum) reguliše prisustvo bezbednosnih snaga u opštinama sa srpskom većinom na severu Kosova na sledeći način:

- [7] *Na Kosovu će postojati jedinstvene policijske snage koje se zovu Kosovska policija. Sva policija na severu Kosova će biti integrisana u okvir Kosovske policije. Plate će isplaćivati samo Kosovska policija.*
- [8] *Članovima drugih srpskih bezbednosnih struktura biće ponuđena mesta u ekvivalentnim kosovskim strukturama.*

---

⁹ Nema javno dostupnih informacija o tome koje su sve jedinice Kosovske policije prisutne u opštinama na severu Kosova, osim informacija koje je izneo kosovski premijer Aljbin Kurti prema kojima je prisutno preko 800 policajaca. Pored redovne policije u čijem sastavu je većina albanske nacionalnosti, zbog činjenice da su Srbi napustili Kosovsku policiju, vidljivo je stalno prisustvo pripadnika specijalnih jedinica, naročito na mestima gde su izgrađene baze.

¹⁰ Budući da je u prištinskom parlamentu ratifikovan kao međunarodni sporazum.

¹¹ Zvaničan tekst dostupan na sajtu Kancelarije za Kosovo i Metohiju Vlade Republike Srbije, <https://www.kim.gov.rs/lat/p03.php>. Prema izveštajima Kancelarije za Kosovo i Metohiju, Srbija je tokom dijaloga, pre nego što su Srbi napustili institucije, tražila da se osnuje jedinica specijalne policije za region sever koja bi odražavala etničku strukturu stanovništva.

[9] *Postojeće regionalni komandant policije za četiri opštine na severu u kojima Srbi čine većinsko stanovništvo (Severna Mitrovica, Zvečan, Zubin Potok i Leposavić). Komandant ovog regiona biće kosovski Srbin koga imenuje Ministarstvo unutrašnjih poslova sa spiska koji dostavljaju četiri gradonačelnika u ime Zajednice/Asocijacije. Sastav KP na severu će odslikavati etnički sastav stanovništva ove četiri opštine. (Postojeće još jedan regionalni komandant policije za opštine Južna Mitrovica, Srbica i Vučitrn). Regionalni komandant četiri severne opštine će sarađivati sa drugim regionalnim komandantima.*

Usled napuštanja prištinskih institucija na severu Kosova od strane predstavnika Srba u novembru 2022. godine¹², ove odredbe Prvog sporazuma su u velikoj meri obesmišljene. Time je stvoren bezbednosni vakuum, koji je popunjen upravo kroz povećanje prisustva pripadnika prištinskih bezbednosnih snaga. U odnosu na tačku 9. Prvog sporazuma, na ovom mestu se može konstatovati da se usled tog napuštanja takvo povećanje moglo vršiti samo iz dve grupe – pripadnika policijskih snaga iz četiri opštine severnog Kosova koji nisu srpske nacionalnosti, ili pripadnika drugih policijskih snaga van te četiri opštine (lokalnih policijskih stanica u drugim opštinama, drugih regionalnih direktorata osim onog za Severnu Mitrovicu, generalnog direktorata, posebnih snaga ili rezervnog sastava) – i to bez sumnje predstavlja kršenje Prvog sporazuma. Neposredna iskustva sa pripadnicima policije u posmatranom periodu potvrđuju ovu konstataciju - u policijskim stanicama u opštinama na severu Kosova se mogu primetiti kako Srbi iz drugih opština van ovog područja, tako i Albanci sa celog Kosova.

Ove odredbe Prvog sporazuma su reflektovane i u članu 42. Zakona o policiji,¹³ koji detaljnije razrađuje način imenovanja komandira policijskih

---

¹² <https://kossev.info/zvecan-poceo-sastanak-srba-sa-severa-ceka-se-odluka-o-nenapustanju-institucija/>

¹³ Tekst na engleskom dostupan na zvaničnom sajtu Kosovske Policije, https://www.kosovopolice.com/wp-content/uploads/2021/03/LAW-No.-04-L-076-ON-POLICE_2-March-2012.pdf.

stanica u opštinama gde je srpska zajednica većinska etnička zajednica – ukratko, ono se vrši od strane Ministarstva unutrašnjih poslova, a na predlog skupštine relevantne opštine i generalnog direktora policije. Do formiranja opštinskih organa tokom 2023. godine¹⁴ i ova odredba je bila obesmišljena napuštanjem institucija, a posle formiranja opštinskih organa, može se konstatovati da se ne primenjuje, budući da, prema javno dostupnim podacima, novoformirani opštinski organi nisu donosili odluke ovog tipa.

Dodatno, prilikom izgradnje baza na severu Kosova, o čemu će više biti reči u sledećem odeljku, u javnosti se spominjalo da će one, između ostalog, služiti i za potrebe granične policije. Kako je, usled navedenih metodoloških ograničenja, nepoznato da li se to zaista i dešava, ovde treba skrenuti pažnju na odredbe člana 42. i 44. Zakona o kontroli i nadzoru državne granice,¹⁵ iz kojih proizilazi da se vršenje nadležnosti granične policije ovim zakonom ograničava na pojas od 500 metara od granične linije.

Konačno, ograničenje prisustva Kosovskih bezbednosnih snaga (u daljem tekstu: KBS) na severu Kosova je dogovoreno 2013. godine između premijera Vlade Kosova Hašima Tačija¹⁶ i generalnog sekretara NATO u formi pisma upućenog generalnom sekretaru gde se navodi da se snage KBS neće raspoređivati na severu Kosova bez prethodne saglasnosti KFOR. Slično prethodnom pasusu, kako nije poznato da li su se snage KBS pojavljivale na severu Kosova i u kojoj meri, ovde se samo skreće pažnja na ovu jednostrano preuzetu, i usled nedostatka direktne sankcije, političku obavezu.

---

¹⁴ <https://kossev.info/ponovo-se-oglasile-sirene-u-kosovskoj-mitrovici-prestalo-zavijanje-nakon-pola-sata/>

¹⁵ Tekst na engleskom dostupan na zvaničnom sajtu Kosovske Policije, https://www.kosvopolice.com/wp-content/uploads/2019/10/Ligji_Nr.04-L-72_per_kontrollin_dhe_mbikeqyrjen_kufirit_shtetror_31.Dhjetor_2011_Anglisht.pdf

¹⁶ Tekst na engleskom dostupan na <https://europeanwesternbalkans.com/2020/02/26/the-office-of-the-pm-of-kosovo-thaci-signed-a-secret-agreement-and-violated-the-constitution-dismissal-required/>, budući da je uklonjen na zvanične veb stranice prištinskog premijera.

PUNKTOVI I BAZE

Pre svega, oblici stalnog policijskog prisustva su, po podeli koja je već uzela maha u svakodnevnom govoru, punktovi – koji predstavljaju privremene objekte policije na putnim pravcima, i baze - stalne objekte za smeštaj i boravak policajaca ne samo na putnim pravcima već i na drugim lokacijama.

Međutim, jula 2023. godine kosovski premijer Aljbin Kurti se na sednici Skupštine Kosova pohvalio da na Severu postoji sedam policijskih baza¹⁷ što upućuje na zaključak da je pod tim podrazumevao i dva punkta na glavnim saobraćajnicama, jedan u Leposaviću, drugi u Zubinom Potoku, koji su nakon te izjave prošireni i sada infrastrukturno izgledaju kao baze.

Reč je o sledećim lokacijama.

Opština Leposavić:

- Jarinje
- Šaljska Bistrica
- Košutovo
- Bistrički most (magistralni put Leposavić - Zvečan), prvobitno je bio punkt koji je proširen betonskim blokovima i pratećom infrastrukturom.

Zubin Potok:

- Jasenovik:
- Gazivode (policijski punkt sa stalnim prisustvom policije).

Okvirni prikaz ovih objekata se može videti na sledećoj mapi, uz ogradu da je ona preuzeta iz javno dostupnog izvora, bez proveravanja preciznih lokacija, kao i njihovog geolociranja. Pored gore navedenih punktova i baza, ona prikazuje i bezbednosne snage koje su grupisane u naseljenim

---

¹⁷ Kosovo online <https://www.kosovo-online.com/vesti/politika/kurti-na-severu-se-trenutno-nalazi-vise-od-800-policajaca-13-7-2023>

mestima (Zubin Potok, Severna Mitrovica, Zvečan, Banjska, Leposavić). Orijentacije radi, reč je o teritoriji ukupne površine oko 1.006 km², na kojoj prema svim procenama ne živi više od 50.000 stanovnika, pa se može zaključiti da se radi o nesrazmerno velikom prisustvu bezbednosnih snaga za tako malu i relativno retko naseljenu teritoriju, i to raspoređenom na svim glavnim putnim pravcima, kao i u svim većim naseljenim mestima.

¹⁸ Izvor: <https://lat.rt.rs/srbija-i-balkan/64056-kosovo-metohija-kurti-policija-vojska-pozicije/>

Eksproprijacija

Za pravnu analizu je od posebnog značaja postupak eksproprijacije sproveden u opštinama Leposavić i Zubin Potok, i to naknadno, pošto se u tim opštinama već počelo sa izgradnjom / postavljanjem baza, čime je predmetno zemljište praktično uzurpirano protivno važećim zakonskim propisima.¹⁹

Naime, 2. februara 2023. godine donete su odluke o pripremnim radovima br. 01/124, kao i odluka kojom se „odobrava dalje razmatranje zahteva na sopstvenu inicijativu za eksproprijaciju“, i to „za realizaciju infrastrukturnih projekata od javnog interesa“ br. 02/124²⁰.

Ove odluke su problematične i sa proceduralnog i sa materijalno-pravnog aspekta. Pre svega, problematične su jer se donose naknadno, pošto se već počelo sa izgradnjom/postavljanjem baza, odnosno zemljište je uzurpirano, pa se zapravo ta uzurpacija pokušala naknadno ozakoniti.

Proceduralno, problematične su jer su donete suprotno nizu odredbi Zakona o eksproprijaciji²¹ (u daljem tekstu: ZoE), kao i brojnih drugih propisa, od kojih ovde izdvajamo kao najbitnije:

- Član 5. ZoE, budući da su pripremnii radovi otpočeli pre donošenja odluke;
- Član 8.1 ZoE, budući da odluka ne sadrži detaljan opis javnog cilja zbog kog se eksproprijacija vrši, niti obrazloženje njegove legitimnosti, odnosno neophodnosti eksproprijacije;
- Član 8.5 ZoE, budući da Vlada nije smela da postupi po tako nepotpunoj inicijativi za donošenje odluke.

---

¹⁹ Tehnički, samo je baza u Zubinom Potoku u potpunosti izgrađena na naknadno ekspropisanoj zemlji, dok se u Leposaviću samo otpočelo sa radovima.

²⁰ Odluke su dostupne na albanskom jeziku na zvaničnom sajtu Vlade, <https://kryeministri.rks-gov.net/wp-content/uploads/2023/02/Vendimet-e-mbledhjes-se-124-te-te-Qeverise-1.pdf>.

²¹ Zakon sa izmenama dostupan na engleskom jeziku na zvaničnom sajtu Skupštine, <http://old.kuvendikosoves.org/?cid=2,191&filter=4>.

Materijalno-pravno, problematično je to što se kao svrha navodi realizacija nekakvih infrastrukturnih projekata od javnog interesa, a zapravo su (prethodno) izgrađene/postavljene baze. Iako se izgradnja/postavljanje baza u samom ZoE ne prepoznaje izričito kao dozvoljeni cilj eksproprijacije, ona se može smatrati dozvoljenom ukoliko su ispunjeni opšti uslovi, od kojih je najbitniji da se radi o legitimnom javnom cilju (član 46.3 Ustava Kosova,²², kao i član 4. ZoE), što u konkretnom slučaju, kako je gore navedeno, nije učinjeno u odluci.

Održane su i javne rasprave u ove dve opštine (15. februara 2023. u Leposaviću i 21. februara 2023. u Zubinom Potoku), koje su bile izuzetno posećene, i na kojima su lokalno stanovništvo, tadašnja opštinska rukovodstva, predstavnici organizacija civilnog društva i advokati izneli niz primedbi na ovakav postupak. Uprkos tome, Vlada je nastavila sa postupkom i donela preliminarnu odluku br. 09/142²³ od 10. maja 2023. godine, posle čega je usledio niz sudskih postupaka pred Upravnim odeljenjem Osnovnog suda u Prištini, a koje su pokrenuli vlasnici zemljišta pogođeni eksproprijacijom isključivo srpske nacionalnosti.

Ovde treba napomenuti da se eksproprijacija vrši na sledećim katastarskim parcelama.

U opštini Leposavić:

- Šaljska Bistrica - na šest (6) parcela ukupne površine 17.695m², od kojih je jedna (1) površine 592m² u vlasništvu Srbina, kao i na pet (5) parcela ukupne površine 39.556m² koje su sve u vlasništvu Albanaca;
- Dren - na šest (6) parcela ukupne površine 391.020m², od kojih su dve (2) nepoznate površine (navedena je samo površina za jednu - 69.840m²) u vlasništvu Srba;
- Lešak - na 13 parcela ukupne površine 427.533m², od kojih je 11 površine 178.178 m² u vlasništvu Srba;

---

²² Ustav sa izmenama dostupan na engleskom jeziku na zvaničnom sajtu Skupštine, <http://old.kuvendikosoves.org/?cid=2,1058>.

²³ Odluka je dostupna na albanskom jeziku na zvaničnom sajtu Vlade, <https://kryeministri.rks-gov.net/wp-content/uploads/2023/05/Vendimet-e-mbledhjes-se-142-te-Qeverise...pdf>.

- Košutovo - na jednoj (1) parceli ukupne površine 156.614m²;
Ukupno 1.032.418 m², od čega je najmanje 248.610m² u vlasništvu Srba (i to uključuje pašnjake i šume), 39.556m² u vlasništvu Albanaca, a preostalo u državnom i društvenom vlasništvu.

U opštini Zubin Potok:

- Velji Breg (greškom uvršten u odluci u opštinu Leposavić) - na 17 parcela ukupne površine 45.285m², od kojih je 14 površine 43.160m² u vlasništvu Srba;
- Brnjak - na 11 parcela ukupne površine 22.151m², od kojih su četiri (4) površine 4.071m² u vlasništvu Srba;
- Zubin Potok - na tri (3) parcele ukupne površine 4.800m², koje su sve u vlasništvu Srba;
- Banja - na 18 parcela ukupne površine 126.898m², od kojih su 12 površine 115.399m² u vlasništvu Srba;
- Gornji Jasenovik - na 38 parcela ukupne površine 150.568m², koje su sve u vlasništvu Srba;

Ukupno 344.092m², od čega je 317.998m² u vlasništvu Srba (i to uključuje kuće sa okućnicom, njive, livade, pašnjake i šume), a preostalo zemljište je u državnom i društvenom vlasništvu.

Za obe opštine predmet eksproprijacije je ukupno 1.376.510m², od čega je 566.608m² (41.2%) u privatnom vlasništvu lokalnih Srba.

Do trenutka zaključenja ovog predloga, njegovim autorima je poznato da su donete bar dve presude u korist vlasnika-tužilaca, i to za grupu njih iz Leposavića u oktobru 2023. godine, te za grupu njih iz Zubinog Potoka u decembru 2023. godine, čime je preliminarna odluka poništena i postupak eksproprijacije vraćen na početak. Sudskim odlukama se potvrđuju manje-više svi identifikovani pravni nedostaci, osim najkrupnijeg – da su već počeli sa izgradnjom/postavljanjem baza pre pokretanja postupka eksproprijacije, o čemu je sud izbegao da se izjasni. Ostaje da se vidi kako će Vlada Kosova dalje postupiti, kao i da li će baze biti uklonjene, odnosno

radovi obustavljeni, a zemljište vraćeno u pređašnje stanje, što bi bio jedini pravno ispravan vid postupanja.

Negde između donošenja preliminarne odluke i presuda, o eksproprijaciji se negativno izjasnila i EU, i to na tri mesta:

- U zvaničnom saopštenju predstavnika EU od 12. maja 2023. godine²⁴ posvećenom eksproprijaciji;
- U pravnoj analizi postupka eksproprijacije poslatoj prištinskoj vladi (tekst dostupan autorima); i
- U izveštaju o napretku Kosova za 2023. godinu.²⁵

S druge strane, prištinske vlasti su svojim postupanjem indirektno potvrdile sve gore navedeno:

- u martu 2023. godine tj. po održavanju javnih rasprava je sačinjen predlog Zakona o izmenama i dopunama Zakona o eksproprijaciji,²⁶ kojim se izgradnja baza izričito prepoznaje kao dozvoljeni cilj eksproprijacije, a koji u trenutku pisanja ovog izveštaja još nije ušao u skupštinsku proceduru; i
- Vlada Kosova je odgovorila na pravnu analizu EU, između ostalog i lažno predstavljajući da su donete konačne sudske odluke, iako su u tom trenutku samo odbačeni zahtevi za privremene mere u pokrenutim sudskim postupcima (tekst dostupan autorima);

Pored toga, postoje primeri, poput odluke o eksproprijaciji 19/67²⁷ od 9. marta 2022, gde se izričito kao cilj navodi izgradnja trening poligona KBS u Đakovici, dakle u sličnoj situaciji (izgradnja objekata za bezbednosne strukture) se postupa drugačije nego na severu Kosova (tj. u odluci o eksproprijaciji se izričito – i istinito – navodi bezbednosni cilj).

---

²⁴ Tekst na engleskom dostupan na zvaničnom sajtu Evropske službe za spoljne poslove, https://www.eeas.europa.eu/delegations/kosovo/statement-governments-decision-expropriation-land-public-interest-municipalities-leposavi%C4%87leposaviq_en?s=321.

²⁵ Tekst na engleskom dostupan na zvaničnom sajtu Evropske komisije, https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/system/files/2023-11/SWD_2023_692%20Kosovo%20report_0.pdf

²⁶ Sva dokumenta dostupna na <https://konsultimet.rks-gov.net/viewConsult.php?ConsultationID=41809>.

²⁷ Odluka je dostupna na albanskom jeziku na zvaničnom sajtu Vlade, <https://kryeministri.rks-gov.net/wp-content/uploads/2022/05/Vendimet-e-mbledhjes-se-67-te-te-Qeverise.pdf>.

Drugi vidovi uzurpacije imovine

Pored eksproprijacije, na severu Kosova su se u poslednjih nekoliko meseci pojavili i primeri drugih vidova uzurpacije imovine u bezbednosne svrhe. S obzirom na ograničenost informacija, ovde ćemo ih samo tipološki razvrstati bez dublje pravne analize:

- poveravanje policijskim snagama na korišćenje objekata koji su u nadležnosti Agencije za privatizaciju (slučaj Rajske banje u Banjskoj²⁸) ili koji su predmet oduzimanja u krivičnom postupku (slučaj oduzetog privatnog objekta na jezeru Gazivode²⁹);
- izgradnja puta između sela Vidomiriće i Banov Do³⁰ bez postupka eksproprijacije i bez označavanja radova, po svemu sudeći na osnovu katastarske dokumentacije koja nije prošla obavezni postupak upoređivanja i verifikacije, a koji potencijalno može imati bezbednosnu funkciju; i
- dodeljivanje parcele kod tzv. Vojnog remonta policiji od strane novog opštinskog rukovodstva u Severnoj Mitrovici³¹.

Zajednički imenitelj za sve ove vidove uzurpacije je da se zaobilazi postupak eksproprijacije, koji bi zakonski morao biti obavezan, ponekad sa na izgled validnim pravnim osnovom, ali upitnom legitimnošću (slučaj vojnog remonta), a ponekad bez ikakvog pravnog osnova (slučaj puta Vidomiriće-Banov Do), odnosno bez legitimne svrhe (slučajevi luksuznih objekata u Banjskoj i na Gazivodama). Svakako, svi ovi slučajevi zavređuju dublju pravnu analizu kada bude dostupno više zvaničnih dokumenata, kao što je slučaj sa predmetnim postupcima eksproprijacije.

---

²⁸ Kosovo Sever Portal <https://kossev.info/rse-rajsku-banju-pod-zakup-uzeo-kosovski-mup/>

²⁹ Radio 021 <https://www.021.rs/story/Info/Srbija/354360/Radoiciceva-vila-izgradjena-na-drzavnom-zemljistu-Kosovo-planira-da-je-oduzme-evo-sta-ce-napraviti.html>

³⁰ Media centar, Čaglavica <https://www.medijacentar.info/uprkos-protivljenju-mestana-nastavljeni-radovi-u-banovom-dolu/>

³¹ Radio slobodna Evropa <https://www.slobodnaevropa.org/a/parcela-severna-mitrovica-mup-kosovo-srbija/32752390.html>

ODABRANI POLITIČKI I BEZBEDNOSNI ASPEKTI

U ovom odeljku ćemo, iz gore navedenih razloga, izdvojiti samo najbitnije političke i bezbednosne aspekte analizirane situacije.

POLITIČKI ASPEKT

Bez sumnje najbitniji politički aspekt je realizacija gore pomenutog političkog programa „Samoopredeljenja“ (vladajuće stranke na Kosovu je lider kosovski premijer Aljbin Kurti) iz 2012. godine, fokusiranog na opštine sa srpskom većinom na severu Kosova.³²

Između ostalog, kako je navedeno u delu 2. gore, u tački 2. ovog programa se predviđa:

- Povećanje policijskog prisustva na severu usled vanrednog stanja koje tamo postoji;
- Izgradnja baze posebnih policijskih snaga kod Vojnog remonta;
- Izgradnja dve baze posebnih policijskih snaga u blizini prelaza 1 [Jarinja] i 31 [Brnjak].

Na osnovu svega gore navedenog, možemo zaključiti da je ovaj program u potpunosti ostvaren, i to, hronološki, sprovođenjem sledećih mera:

- Pojačanim raspoređivanjem bezbednosnih snaga na severu u posmatranom periodu;
- Uzurpacijom, a zatim i eksproprijacijom za svrhe izgradnje baza blizu prelaza Jarinja (Leposavić) i Brnjak (Zubin Potok) ;
- Dodelom Vojnog remonta od strane (nelegitimne) Skupštine opštine Severna Mitrovica.

Iako je za ostvarivanje ovog programa bilo potrebno 11 godina, te sprovođenje navedenih mera nije pratilo njihov redosled iznet u programu,

---

³² Tekst programa na albanskom jeziku dostupan na <https://shqiptarja.com/lajm/alternativa-e-vet-euml-vendosje-s-p-euml-r-veriun>.

to ne utiče na činjenicu da Kurti i njegov ministar policije Dželalaj Svećlja u svojim javnim nastupima ne pokazuju nameru da od toga odustanu.

BEZBEDNOSNI ASPEKT

Poverenje u bezbednosne strukture na Kosovu je značajno opalo među građanima u većinski srpskim sredinama, dok je istovremeno bezbednosna situacija jedan od najvećih prioriteta koji su identifikovali tokom prošle godine. Prema istraživanju nevladine organizacije Nova društvena inicijativa³³ građani u opštinama sa većinski srpskim stanovništvom kao ključni izazov ističu opštu sigurnost i stabilnost (35%), političke slobode (34%), slobode kretanja (32%), zapošljavanja i ekonomske uslove (28%) i demokratiju (22%), dok je sloboda kretanja u 2023. godini bila jedna od njihovih najvećih zabrinutosti. Na osnovu ovog istraživanja je primetna promena zabrinutosti građana jer su u ranijim istraživanjima na listi prioriternih problema najviše rangirani ekonomski problemi, nezaposlenost, korupcija, dok je bezbednost zauzimala nižu poziciju. To upućuje na zaključak da su promeni na listi prioriteta doprineli bezbednosni izazovi i krize koje su uključivale nasilne događaje. Najveći intenzitet kriza na severu Kosova je bio u periodu od protekle dve godine.

Prvi incident u kojem je došlo do sukoba specijalnih jedinica Kosovske policije sa građanima bio je sredinom oktobra 2021. godine³⁴ tokom koordinisane akcije u, kako je policija navela, sprečavanju šverca. Tada je došlo do ranjavanja jednog muškarca.³⁵ Ishod ove akcije i pravosudnog procesa još uvek nije poznat javnosti.

Sa početkom izgradnje policijskih baza i pojačanim prisustvom jedinica Kosovske policije koje ne spadaju u redovne patrole počele su i pritužbe građana na neprimereno ponašanje policajaca.³⁶ U navodima koje su

---

³³ Radna verzija analize sa obrađenim podacima je dostupna autorima.

³⁴ Kosovo Sever Portal <https://kossev.info/akcija-hapsenja-u-vezi-sa-svercom-u-kosovskoj-mitrovici/>

³⁵ N1 televizija <https://n1info.rs/vesti/jedna-osoba-tesko-ranjen-na-severu-kosova-i-zivotno-je-ugrozena/>

³⁶ Kosovo Sever Portal <https://kossev.info/gradjani-se-zale-na-maltretiranje-od-strane-specijalaca-kp-sluzbenici-ne-provociraju-vec-osiguravaju-bezbednost/>

građani izneli medijima isticano je da su ih policajci prilikom ulaska na teritoriju Kosova iznenada zaustavljali sa dugim cevima, danju, kao i u noćnim satima i prema njima se grubo ophodili.

Građani su navodili i da su pripadnici specijalnih jedinica Kosovske policije sa njima komunicirali isključivo na albanskom, kao i da se neretko dešavalo da to neprimereno ponašanje bude u prisustvu dece koju je to uznemiravalo. Ovi navodi građana se odnose na događaje kod policijske baze koja se nalazi nedaleko od prelaza Brnjak na kojem policijski službenici već vrše kontrolu prolaska vozila, robe i ljudi.

Sredinom novembra 2022. godine nevladina organizacija „Aktiv“ je saopštila da je izvršni direktor te organizacije Miodrag Milićević bio izložen fizičkom i verbalnom maltretiranju od strane pripadnika specijalnih jedinica kosovske policije. Centrala Kosovske policije u Prištini negirala je da je došlo do incidenta ili maltretiranja.³⁷

Da je bilo neprimerenog ponašanja specijalnih jedinica Kosovske policije i pre nego što su Srbi na severu napustili ovu instituciju naveo je i jedan od sada bivših pripadnika³⁸ iz redova srpske zajednice. Prema njegovom svedočenju na teritoriji opštine Leposavić je, tokom policijske akcije, sredinom 2022. godine došlo do pucnjave, tokom koje je, u pravcu lica koje nije pružalo otpor, ispaljena velika količina metaka. Srbi zaposleni sa severa Kosova su iste godine, 5. novembra, napustili Kosovsku policiju.³⁹

Krajem januara 2023. godine pripadnici Specijalne jedinice Kosovske policije pucali su kod punkta (koji je sada postao baza) na Bistričkom mostu na vozilo u kojem su se nalazila dvojica Srba, a tom prilikom je jedan od njih ranjen.⁴⁰ Prema zvaničnom saopštenju policije vozač putničkog

---

³⁷ Radio Televizija Srbije <https://www.rts.rs/lat/vesti/drustvo/5019551/miodrag-milicevic-nvo-aktiv-napad.html>

³⁸ Video snimak, sastanak Srba sa Kosova sa predsednikom Srbije <https://www.youtube.com/watch?v=Gz0phktfP0M&t=2904s>

³⁹ Kosovo Sever Portal <https://kossev.info/zvecan-poceo-sastanak-srba-sa-severa-ceka-se-odluka-o-nenapustanju-institucija/>

⁴⁰ Kosovo Sever Portal <https://kossev.info/bistricki-most-policija-pucala-nakon-sto-je-autom-udareno-u-njihov-auto-petkovic-mladici-nisu-zeleli-da-ih-iko-maltretira/>

vozila je udario u policijsko vozilo i odbio da se zaustavi. Dvojica muškaraca koja su se u vozilu nalazila istim su otišla u centralnu Srbiju.

Tri meseca kasnije na istom mestu se ponovo desila pucnjava tokom koje je ranjen jedan muškarac u predelu grudnog koša.⁴¹ Kosovska policija je prvobitno negirala da je do pucnjave došlo da bi kasnije saopštila da ipak postoji sumnja da je policijski službenik učestvovao u pucnjavi. Uz njega su suspendovana još tri službenika za koje se sumnja da su u incidentu učestvovali. Četvoro policajaca je nakon suspenzije i uhapšeno, a svi su u međuvremenu pušteni da se brane sa slobode.

Jedan od ozbiljnijih sukoba između Kosovske policije i građana usledio je 26. maja 2023. godine u Zvečanu⁴² kada su pripadnici specijalnih jedinica Kosovske policije na silu uvodili gradonačelnike albanske nacionalnosti u opštinske zgrade u Zvečanu, Leposaviću i Zubinom Potoku. Tom prilikom je upotrebljen suzavac i došlo je do sukoba između Kosovske policije i okupljenih građana, koji su ukazali da je ponašanje policije bilo neprimereno i da su upotrebili nesrazmernu silu.

Do još ozbiljnijeg incidenta je došlo 29. maja kada je došlo do sukoba građana i pripadnika KFOR-a.⁴³ Sukobu su prethodile višesatne tenzije, hapšenje dvojice muškaraca koji su protestovali, a nakon toga i okršaj tokom kojeg je ranjeno više desetina pripadnika KFOR-a. Istog dana je, nedaleko od opštinske zgrade u Zvečanu, ranjen jedan pripadnik srpske zajednice sa severa Kosova.⁴⁴

Sredinom juna 2023. Kancelarija za Kosovo i Metohiju Vlade Republike Srbije saopštila je da su pripadnici specijalnih jedinica kosovske policije u selu Žitkovac, u opštini Zvečan pretukli dvoje dece, brata i sestru K.R. (15)

---

⁴¹ Kosovo Online <https://www.kosovo-online.com/vesti/hronika/jovanovic-prosao-sam-pored-punkta-policije-cuo-se-pucanj-i-osetio-sam-bol-u-ramenu-11>

⁴² Radio Kontakt Plus <https://radiokontaktplus.org/vesti/video-zvecan-26-maja-nasilan-ulazak-specijalaca-u-opstinsku-zgradu/24919/>

⁴³ Al Jazeera Balkan <https://www.youtube.com/watch?v=5x-MC-el0bY>

⁴⁴ Radio KIM <https://radiokim.net/vesti/politika/184516-vucic-posetio-ranjenog-galjaka-u-bolnici-u-beogradu/>

i D.R. (17).⁴⁵ O ovom incidentu je svedočila je i majka ove dece ⁴⁶ dok je Kosovska policija negirala je da su pripadnici policije tukli maloletnike.⁴⁷

U selu Banjska se 24. septembra 2023. godine naoružana grupa Srba sukobila sa Kosovskom policijom.⁴⁸ Prema do sada poznatim informacijama, grupa Srba je iz pravca centralne Srbije ušla u ovo selo i postavila eksploziv na ulazu u selo. Prva žrtva je bio kosovski policajac albanske nacionalnosti, nakon toga je došlo do oružanog sukoba između grupe Srba i Kosovske policije tokom kojeg su ubijena tri muškarca sa severa Kosova, srpske nacionalnosti.

Novembra 2023. godine aktivista građanske inicijative „Za Zubin Potok“ je priveden pa pušten nakon viščasovnog zadržavanja i ispitivanja u policijskoj stanici u Zubinom Potoku.⁴⁹ On je naveo da je pretučen i da ima vidljive povrede dok je policija navela da je vikao na službenike i da se opirao privođenju, te da su morali da „upotrebe neophodnu fizičku silu“.

Zajedničko za sve navedene slučajeve je da nijedan još uvek nema pravni epilog. Dvogodišnje tenzije se često navode kao razlog zbog kojeg građani sa severa Kosova odlučuju da se isele. O broju ljudi koji su se iselili se uglavnom nagađa, a prema tvrdnjama državnog vrha Srbije tokom 2023. godine se, baš zbog prisustva i ponašanja Kosovske policije, iselilo 11 odsto ljudi sa Severa Kosova. Analizirani događaji pokazuju da se bezbednosna situacija na severu Kosova pogoršala te građani s pravom izražavaju zabrinutost za svoju budućnost u ovim opštinama.

---

⁴⁵ Insajder <https://insajder.net/prenosimo/srpska-lista-decak-i-devojica-pretuceni-u-opstini-zvecan>

⁴⁶ Kosovo online <https://www.kosovo-online.com/vesti/drustvo/majka-pretucene-dece-zatekla-sam-decu-sa-puskama-iznad-glave-18-6-2023>

⁴⁷ Radio Goraždevac <https://www.kosovo-online.com/vesti/drustvo/majka-pretucene-dece-zatekla-sam-decu-sa-puskama-iznad-glave-18-6-2023>

⁴⁸ Radio Slobodna Evropa <https://www.slobodnaevropa.org/a/kosovo-pucnjava-policajac-ubistvo-sjever-kosova/32606824/1b111b10.html>

⁴⁹ Kosovo Sever Portal [https://kossev.info/priveden-aktivista-gi-z-potok-bisevac-pretukli-ga-ima-povrede-kp-upotreabili-smo-neophodnu-silu-opirao-se-privodjenju/](https://kossev.info/priveden-aktivista-gi-z-potok-bisevac-pretukli-ga-ima-povrede-kp-upotreбили-smo-neophodnu-silu-opirao-se-privodjenju/)

ZAKLJUČAK I PREPORUKE

Iz svega navedenog, jasno je da na severu Kosova postoji bezbednosna kriza, koja je usko povezana sa institucionalnom. Ta kriza se očitava na više nivoa, od povećanja prisustva bezbednosnih snaga, njihovog stacioniranja kroz protivpravnu eksproprijaciju i druge vidove uzurpacije, a koji su svi ili direktno protivzakoniti ili u najmanju ruku upitni, te kroz brojne incidente i, kao rezultat svega toga, depopulaciju severa Kosova.⁵⁰ Jedini način na koji se to može ispraviti je povlačenje bezbednosnih snaga, uz obnovu institucionalnih i bezbednosnih aranžmana koji uključuju pripadnike srpske zajednice na zakonit i legitiman način.

Zadati okvir za takvo ispravljanje trenutno predstavlja briselski proces, gde je Implementacionim aneksom Sporazuma o putu ka normalizaciji odnosa između Kosova i Srbije⁵¹ iz marta 2023. godine predviđeno kako revidiranje sadržine/merila Poglavlja 35 za Beograd, tako i formulisanje agende Posebne grupe za normalizaciju za Prištinu. Budući da sam Sporazum⁵² sadrži odredbu o primeni svih prethodno postignutih sporazuma, te da je Prvi sporazum, kao jedan od njih, obesmišljen napuštanjem institucija, za očekivati je da se na toj agendi nađu i mere kojima će se rešiti institucionalna kriza.

Iako se briselski proces ne bavi direktno bezbednosnom materijom, pogoršanje bezbednosne situacija se itekako spominje kao nužan preduslov pune implementacije dogovorenog, i to u kontekstu de-eskalacije u četiri opštine na severu Kosova, u nizu zvaničnih saopštenja predstavnika EU –

---

⁵⁰ Ove navode često iznose građani sa Severa Kosova, na osnovu neposrednih i posrednih saznanja, a prema tvrdnjama predsednika Srbije Sever Kosova je tokom 2023. godine napustilo 11 odsto građana.

⁵¹ Tekst na engleskom dostupan na zvaničnom sajtu Evropske službe za spoljne poslove, https://www.eeas.europa.eu/eeas/belgrade-pristina-dialogue-implementation-annex-agreement-path-normalisation-relations-between_en.

⁵² Tekst na engleskom dostupan na zvaničnom sajtu Evropske službe za spoljne poslove, https://www.eeas.europa.eu/eeas/belgrade-pristina-dialogue-agreement-path-normalisation-between-kosovo-and-serbia_en.

od 3. juna 2023. godine⁵³, 19. septembra 2023. godine⁵⁴ i 3. oktobra 2023. godine⁵⁵.

Imajući u vidu dualnu prirodu aktuelne krize na severu Kosova, kao i trenutni okvir za njeno rešavanje tj. briselski proces, na ovom mestu se mogu dati sledeće preporuke koje se tiču rešavanja kako institucionalnog, tako i bezbednosnog aspekta krize:

- Postizanje političkog dogovora o povratku u institucije, praćeno opštom i širokom amnestijom;
- Povlačenje dovedenih policijskih snaga, kao i uklanjanje svih punktova i baza;
- Sprovođenje legitimnih lokalnih izbora u četiri opštine na severu Kosova;
- Popunjavanje policijskih snaga na zakonit način koji odslikava etničku strukturu na severu Kosova (to uključuje i osnivanje specijalne jedinice Kosovske policije za region sever koja oslikava etničku strukturu u ove četiri opštine).
- Obustavljanje protivpravne eksproprijacije, kao i stavljanje van snage gore navedenih drugih vidova uzurpacije, uz povraćaj u pređašnje stanje i naknadu štete;
- Formulisanje efektivnih međunarodnih garancija primene svega prethodno navedenog; i

---

⁵³ Tekst na engleskom dostupan na zvaničnom sajtu Evropske komisije, <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2023/06/03/statement-by-the-high-representative-on-behalf-of-the-eu-on-kosovo-and-latest-developments/>.

⁵⁴ Tekst na engleskom dostupan na zvaničnom sajtu Evropske komisije, <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2023/09/19/belgrade-pristina-dialogue-statement-by-the-high-representative-on-behalf-of-the-european-union-on-expectations-from-serbia-and-kosovo/>.

⁵⁵ Tekst na engleskom dostupan na zvaničnom sajtu Evropske službe za spoljne poslove, https://www.eeas.europa.eu/eeas/kosovoserbia-speech-high-representativevice-president-borrell-ep-assembly_en.

- Formulisanje odgovarajućih prelaznih aranžmana koji bi se primenjivali u periodu između postizanja odgovarajućih dogovora i sprovođenja svega prethodno navedenog.

Kako bi ove preporuke bile metodološki još dublje utemeljene, nalazi ovog predloga praktične politike bi trebalo da budu dopunjeni time što bi se prikupili detaljniji podaci o strukturi bezbednosnih snaga na severu Kosova, kao i o drugim vidovima uzurpacije imovine, i to kroz direktnu komunikaciju sa kosovskim strukturama i kroz proceduru slanja zahteva za dostupnost informacija od javnog značaja. Na osnovu tako upotpunjenih podataka, moglo bi se izvršiti dublje analitičko sagledavanje situacije, čime bi se tematika koja je u ovom tekstu samo načeta mogla obraditi na istom nivou kao i npr. eksproprijacija, što bi omogućilo i efikasniju operacionalizaciju preporuka.

NACIONALNI KONVENT O
EVROPSKOJ UNIJI
KNEZA MILOŠA 4
11000 BEOGRAD
WWW.EUKONVENT.ORG
OFFICE@EUKONVENT.ORG

INSTITUT ZA TERITORIJALNI
EKONOMSKI RAZVOJ (INTER)
VLAJKOVIĆEVA 29
11000 BEOGRAD
+381 (0)11 3246 766
WWW.REGIONALNIRAZVOJ.ORG
OFFICE@REGIONALNIRAZVOJ.ORG